

PATAKI SÁNDOR

Végvári biblia

II.

Panoráma egyelőre négy szintről

Végvári biblia írása és szerkesztése során négy szintet alakítottam ki annak érdekében, hogy minél élesebb panoráma (körkép) táruljon a tisztelt olvasó elé. Ez nem jelenti azt, hogy később az élet diktátuma nem írja elő majd újabb szintek megnyitását... Jelenleg a lineáris történelem, a tulajdonképpeni biblikus feldolgozás (a családi események számbavétele, illetve a havi események krónikája), illetve az érzelmi töltetű történések-események vonulata jelenti ezt a négy szintet. A lineáris történelemhez nincs mit hozzáfűzni, a tények beszélnek. A családi események kapcsán egyelőre visszafogom magam, a tesztidőszak elmúltával mélyedek majd el a történésekben. A havi események diktátuma elől nem akarok kitérni. A negyedik szint, az érzelmi a legkiszámíthatatlanabb, mivel igazgyöngyökre lelhet az ember, ha odafigyel...

(*Lineáris történelem* – 2) A továbbiakban az 1901-ben kiadott, Szmda Lajos és Nikolényi István írta „Temes vármegyei Végvár (Rittberg) nagyközség multja és jelene” című kiadvány felhasználásával mélyedünk el a fontosabb tudnivalókban. A sebedi valahok nem tétlenkedtek: a németek hátrahagyta házakat, gazdaságokat kifosztották és romba döntötték. Ebben a helyzetben a bécsi kormány felhagyott a magyarokat a Temesközből kizáró politikájával. A Körösök és a Tisza vidékéről 1794-ben toborzott családok rövid idő alatt a községnek és a református egyháznak is megvetették az alapjait. A Sebed–Rittberg-ellentét egy pásztorversengés alkalmával tömegverekedéssé fajult, a harangokat is félreverték. A hagyomány szerint egy Oláh István nevű suhanc 18 ellenfelet tett harcképtelenné, az összecsapás végén a sebediek futva menekültek. A hatóságok a magyarok mellé álltak (nem feledvén a német telepesek elűzését), és Sipet (Sebed román neve) falut az oláhok nyolc kilométerrel arrébb költöztették. A pert is Rittberg új lakói nyerték meg. Az 1795-ben kötött szóbeli megállapodást 1800-ban 144 család és a kincstárt képviselők írásban rögzítették. A kilenc pontból álló megállapodás rittbergi aláírói: Boros István prédikátor, Korsós Péter bíró és a 143 gazda, név szerint Szabó Péter, Nagy Sándor, Szűcs István, Máté Mihály, Debreczeni András, Baja István, Szilágyi János, Pataki István, Balogh István, Simon Péter, Pintér Mihály, Teleki István, Varga András, Tóth Sámuel, Szombathy Mihály, Bárdos Mihály, Rideg István, Bogár János, Bábella György, Katona András, Virág Ferencz, Székely Mihály, Sallay András, Németh András, Vida Péter, Kató Mihály, Vaskor Pál, Nagy Ferencz, Kis István, Seres János, Gémes János és Demeter János. Később elköltözött a faluból (nem bírván a gyűródést, a viszonylag száraz éveket, az etnikailag teljesen idegen szomszédságot és környezetet az ezzel járó állandó súrlódásokkal, valamint az erdőirtásra jellemző kemény munkát) a Nemes, Horváth és Kecskeméthy nevű családok,

PATAKI SÁNDOR (1948) Szegeden és Végváron élő újságíró, közíró. Legutóbbi könyve: *Szellemi védőbálót sző a Szögédi Nemzet*.

valamint az alábbi vezetéknevűek: Kopári, Danai, Cseke, Loóg, Vajas, Dombi, Budai, Szepesi, Sas, Győri, Pákozdi, Pető, Kintses, Pengő, Paczal, Szekeres, Földesi, Garai, Kolozsvári, Zsikó, Kecseg, Bogát, Püspöki, Csira, Bencze, Vajda, Lukács, Tordai, Hegyes, Király, Fazekas, Kecskés, Erdős, Melles, Seprő, Huszár és Lengyel.

(*Szelíd vita Csoóri Sándorral*) Még egyszer visszatérek a lómotívumhoz, mivel olyan adatok merültek föl, amelyek eredeti megvilágításba helyezik a magyar ember-ló (általában az ember és a „jóság”) közötti viszonyt. Ezért Csoóri Sándor életművének talán legavatottabb ismerőjéhez fordulok, aki a meg nem nevezett Sárpilisről, Csoóri életművét végigkísérő jelenségről közérthetően fejt ki a véleményét. Az idézet helye: Görömbei András: *Csoóri Sándor* (monográfia). Nap Kiadó, 2010, 36–37. „Ebben a tolnai faluban még a keresztre feszített Krisztus is kövérebb, mint nálunk” – indítja a „Falú, szélfújásban” című írását. Ebben a faluban az emberek erkölce a pogány derű, a jókedv. Itt működött az országosan ismert népi együttes, amelyik számára Muharaj Elemér Csoóri Sándorral balladajátékot íratott. A későbbi esszéiből ismert történet első leírását is ebben a szociográfiai esszében találjuk. Ekkor még művészetfilozófiai eszme-futtatást ad ennek a kísérletnek az ürügyén, hanem egy közösséget jellemez azzal is, hogy a népi együttes hogyan szűnt meg a téveszagitátorok felbukkanásának a hírére. Már itt feltűnik a későbbi, „Szántottam gyöpöt” című Csoóri-esszé gondolati csírája, a népköltészet és a modern művészet közötti átjárhatóság felismerése. Ekkor azonban nem ennek kifejtése az író célja, hanem a faluközösség változó életének a bemutatása. Ezért ment vissza egy évvel az együttes megszűnése után a faluba. Azt kutatja, mi történt a lelkekben a szövetkezet megalakulása óta. Rengeteg bajt vesz észre. Önmagát is biztatja a kendőzetlenül nyílt szembenézéssel: „A családon belül nincs udvariasság, a történelmen belül sincs. Nem csukhatom be én se a szememet, számat se láncolhatom le, ha krónikát írok, és ha segíteni akarok.” Ezek után tömören megállapítja, hogy a falut a zűrzavar állapotában találta. Erről a zűrzavarról drámaian tárgyilagos képet ad. Rengeteg bajt talál: csalást, munkakerülést, felelőtlen-séget, közönnyt. A leírásokat, bemutatásokat értelmezésekkel helyezi tágabb, történelmi és létértelmező összefüggésekbe. A fölöslegessé vált lovak sorsában drámai erővel mutatja be a történelmi változás árnyoldalát. A magukra hagyott, csontig lesóványodott lovak végül leették maguk fölül a szalmatetőt, és kitortek a karámból. Éjszakai vonulásukat a Bibliába illő naiv apokalipszisnek nevezi az író. „Ötven ló és ugyanannyi kísérteties árny kocogott az esőben. Nem volt velük ember. Célalanságukkal kívül rekedtek a világon, az életen. [...] A lovak sorsa van olyan lehangoló, mint az emberé. Komor, éjszakai vonulásuk mögött kétféle ok drámája csapott össze: az egyik a történelemé, a másik az emberi hanyagságé. ...Hogyan válhatott az egykori derűs, életvidám közösség felelőtlené, bezárkózóvá? Miféle ok változtatta így meg ezt a közösséget? – sorakoznak Csoóri Sándor lényegre tapintó kérdései. Majd szemléletes képek és történetek sorával mutatja be azt, hogy a falu életébe való erőszakos beavatkozás váltotta ki az emberekből a dacot és keserűséget.” Helyben vagyunk. Személyes emlékekkel folytatom, mivel ebből kiindulva tudom kibogozni e szelíd vita lényegét. Anyai nagyanyám, Cs. Nagy Erzsébet és nagyapám, Nádasdi János harmonikus családi életet biztosítottak három lányuk és nevelt fiuk (az óteleki származású Varga György, akit árvaházból emeltek ki, kiházasítottak a faluban, s végül Lugoson telepedett le)

felcseperedéséhez. Egy alkalommal mégis hajba kaptak... Szem- és fültanúja voltam annak egy szombat estén, amikor nagymama alaposan lehorzta nagytatát, igen kemény szavakat használva, például: – Öregkorodra elment az eszed? Most kezded el a kocsmázást, eddig kibírtad, a család előtt hordod el a gabonát? Nagyanyám ugyanis tetten érte nagyapámat, hogy egy átalvető zabbal jött le a padlásról, s indult volna – valahová... Hosszú magyarázkodás után derült ki, hogy a téeszben az általa hajtott lovakkal egész héten téglát hordott az állomásról, azok legyengültek, a gazdaság biztosította „porció” vagy adag kevés, az állatok a hét végén nem szedhetik össze annyira magukat, hogy helyálljanak, gondolta, egy kicsit felerősíti őket, jöhet a következő hét... A házastársi viszály elcsitul, bennem azonban megmaradt a jelenet. Elkezdtem kérdezősködni a faluban (részletesen elmesélve a sárpilisi ötven ló komor történetét...), sokan percekig gondolkoztak az eseten, ingatták a fejüket, majd a sok helyi eset közül egy egyedít és egy általánost kiemelve örökíték most meg. Szabó Mihály és neje, Szőke Lídia néném az alábbi tragédiát mesélte el: az újsori Kovács István (csikós Kovácsnak is hívták a családot, nem véletlenül) a múlt század hetvenes éveiben, éjnek idején, a téeszpadlásról adag fölötti abrakot vitt volna a lovaknak – leszakadt alatta a lécz, betonra zuhant, behalt... Mellette találták meg a zabbal teli vödört. Két árva lány maradt utána. Az általános történet elmondója Korsós Lajos kovácsmester és patkolóművész. A műhelye az egykori bikaistállónál volt, a padlásán lezárva tartották a zabot. A nagy lóbolondok, Gyapjas Mihály, Kele Lajos, Vass Mihály és társaik szenvedtek, ha nem tudták jó erőben tartani az állományt – ezért rendszerint zsákszámra csempészték a zabot a gyengélkedő állatoknak, s ő szemet hunyt, mert tudta, hogy abból egy szemet sem visznek haza, az abrak mind erősítésre szolgál. Viszszatérve a sárpilisi alaptörténethez, kiderült, a végváriak szerint (nem csak a Tolna megyei gyökerűek véleményét tolmácsolom): elképzelhetetlen, hogy a falun kívüli karámba zárt lovakhoz éjszakánként a gazdák nem csempészték némi takarmányt, abrakot. Ami természetesen nem pótolhatta a rendszeres ellátást, itatást, gondviselést, ami a kitöréshez vezetett. Mindezt még akkor is megtették (ez a végváriak konok véleménye), ha az a másik konok közösség elhatározta, hogy a téesz nekik nem kell! Még ilyen áron sem! Mert a „jószág” az más! A ló pedig több mint jószág, a ló társ. A társát pedig az ember nem hagyja ebek harmincadjára..., még titokban sem! Eddig tartott a végváriak szelíd vitája Csoóri Sándorral és a történelmi helyzettel. Ugyanis a lőtörténeteink kifogyhatatlanok, tekintettel arra, hogy a múlt század szabad éveiben Végváron rendszeresen tartottak lóversenyeket. Mely alkalmakkor a helyi tenyésztők mérték össze állataik tudását, ügyességét, alkalmazkodóképességét.

(Oláh Béni bácsi elmeséli a beti szovjet filmet) Oláh Benjámín (az emlékeim szerint...) bölcs és mértéktartó ember volt. A közepes termetű, hízásra hajlamos, kopasz férfiú könyvelőhöz méltón kezelte a művelődési ház vetítőjét. A hetente frissülő „filmkínálat” újdonságairól a magyar nyelvű hirdetőtáblán értesültünk. Történt mindez az ötvenes-hatvanas évek idejében... Vetítés előtt Béni bácsi kiállt a közönség elé, és elmesélte a filmet. A gyenge, román nyelvű feliratot és a recsegő hangszórót „kiváltva”, Béni bácsi sohasem Nagyvezdáról vagy Szerjózsról mesélt a filmtörténet szóbeli vizsgáján: nála a Lányról és a Fiúról volt szó. Valahogy így: „Először egy fiút és lányt láttok, amint elfordulnak a sarlóval és kalapáccsal a kezükben. Ez még nem tartozik a film-

hez. Az igazi film akkor kezdődik, amikor a Lány lázasan készül az esküvőjére a Fiúval, aki tehetséges traktorista. Annyit dolgozik, mint két traktor. A Lánynak volt annyi lelkierője, hogy visszatérjen a falujába, pedig ő tanítónő is lehetne a városon. A szülői ház emléke, az elmúlt első szerelem pillanatai föl-föl törnek, de nem úgy, ahogy gondolnánk, mivel az a Másik Fiú kulákklistán van. A Lány úgy érzi, sok mindent tisztázni kell magában. Megjelenik az a Másik Fiú, a kuláckyerek. Azt tervezi, hogy tankot lop, s bosszút áll. Még egyszer találkozik a Lánnyal, s elmondja, hogy tankkal fogja elfoglalni a kollektív gazdaságot. A Lány nem hisz neki. Közben a traktorista, a Lány vőlegénye megnyeri a legjobb traktorista címet a rajonban. Mindenki büszke rá. Traktorral jön haza a rajonközpontból. Ez olyan, mint nálunk Detta vagy Gátalja. Találkozik a lopott tankkal a faluba induló kuláckyerekkel. Ez, ha nálunk történik a dolog, úgy Gátalja vagy Szigetfalu környékén történhetett. Méregetik egymást. A Lány, mintha megérezné, hogy történni fog valami, elébük rohan. Lovas kocsival. A kollektív gazdaságtól kérte el a szekeret. A Jó Fiú, a traktorista látja, hogy a Rossz Fiú, a tankos mindenre el van szánva. Még egyszer átgondolja a helyzetet. Közben megérkezik a Lány, aki közéjük veti magát. Igen ám, de közben a Lány szólt a rendőröknek, hogy a Rossz Fiú mire készül. A szovjet rendőrség nagyon el van foglalva, de azért mindent megtesz, hogy ott legyen a nagy jelenetnél. Még az autójukat, a Pobedájukat is mozgósítják. Végül mindenki, aki számít, megjelenik a színen. A Rossz Fiú csak forog a lopott tankkal, nem tudja eldönteni, hogy melyik irányba menjen. A szovjet rendőrség bemutatja neki a helyes irányt, hallani is, amint felszólítják: azonnal hagyja el a tankot. A felszólítás úgy kezdődik, hogy vnyimányije, ami azt jelenti, hogy figyelem. Háromszor is elhangzik a vnyimányije, de nincs semmi eredménye. Ekkor minden szem a traktorista fiúra szegeződik. Látni rajta, hogy ő a rajon első számú traktoristája. A zene felerősödik. A Lány is a Jó Fiúban reménykedik. Minden ember bizodalma tükröződik az arcán. Ötödik sebességre kapcsolja a traktort. Amikor ezt fölméri a tankos, a Rossz Fiú, látja, hogy neki semmi keresnivalója ebben a filmben. Föltett kézzel kibújik a tankból, s épp akkor érkezik oda a milicista, s rögtön le is tartóztatja. Be is mondja: így jár, aki szabotázsra készül. A Fiú és a Lány összelelkezik, a zene folyorsul és fölerősödik. Mindenki boldog. A Lány és a Fiú – kéz a kézben – elindulnak a lakodalom irányába. A végin azt írja, hogy konyec. A jövő héten azokról a bányászokról vetíték egy szovjet filmet, akik egy hónap után bújtak elő a föld alól, s közben világrekordot döntöttek szénfejtésben. Tanulságos film lesz.” Eddig a Béni bácsi története. A sok egybemosódó szovjet, román, bolgár és kínai stb. film fölött emlékeimben ott ragyog a *Gábor diák* című magyar alkotás. Miért? Más volt, mint a felsoroltak. Egészen más...

(Balhorog a Népszabadságtól) Balhorog vagy balbunkó? Egy falu, egy közösség lejáratási kísérlete megérdemli, hogy fölelevenítsük a közelmúltat. Mintha egy szovjet film történetét mondanám el, mai körítésben... A védtelen szórványon így is lehet ütni. Ez az egyik megközelítés. A súlyosabb: bizonyos körök így készítették elő a 2004. december 5-ei népszavazást, a magyar nemzetet végleg megosztó kísérletet. Ami nem sikerült, hiszen akkor is az igen szavazatok voltak többségben (csak nem volt elegendő belőlük!), mégis, a benukt nemzeti oldal nem volt képes ennek hangsúlyozására, hanem hagyta, hogy az ideiglenes megosztók világgá kürtöljék néhány évig tartó

„győzelmüket”... (Konkrétan: a szavazásra jogosult 8 millió 48 ezer 738 fő közül csak 3 millió 17 ezer 739 ember járult az urnák elé, miközben 61 ezer 168 szavazatot érvénytelenítettek; közülük 1 millió 521 ezer 271 igennel, 1 millió 428 ezer 578 nemmel válaszolt a feltett kérdésre). A mi történetünk 1998 júniusában zajlik, amikor a Csongrád megyei önkormányzat népes küldöttsége Temes megyébe látogatott, s velük tartott Tanács István, a *Népszabadság* újságírója is. A Csongrád megyeiek kilátogattak Végvárra, ahol ismerkedhettek a faluval, s a helyiek vacsorára hívták a vendégeket. A *Népszabadság* munkatársát is. Aki a lap 1998. június 27-ei, szombati számában „A végvári csordakút és egy vödör” címmel számolt be élményeiről. A továbbiakban a cikk állításait idézem, majd rögtön a cáfolatokat is. Melyek szerzője egyrészt Szoboszlai-Gáspár István akkori végvári lelkipásztor, illetve Kele István lokálpatrióta, aki 1990 és 1996 között végvári polgármester volt. Közbevetett észrevételeim mellett a végén szerény kommentáromat mellékelem a leírtakhoz. Kezdődjön az adok-kapok! Tanács István ezt írja a végvári művelődési házról anyaga felvezetőjeként, mintegy sejtelmesen megadva az alaphangot mondandójához: „Akkor láttam utoljára ilyen kietlen, sötét hodályokat, amikor kezdő újságíró koromban zárszámadó téeszgyűlésekre kellett járnom.” Nos, a régi Hangya Szövetkezet felépítette kultúrház hűségesen szolgálta mintegy évszázada a falu népét, mi több, mint a lelkipásztor írja: „...erre-fele a falusi kultúrotthonok egyben a mozi szerepét is el kellett lássák, azokat pedig itt fényt beeresztő ablakok nélkül szokták építeni. Másodsor pedig azon majd két tucatnyi tablóra hívnám fel a cikk írójának becses figyelmét, amelyek a végvári kultúrotthon belső falát díszítik, és amelyek a nemrég még minden évben megrendezett 50 évesek találkozóiról készültek.” Ennyit a „hodályról”. A továbbiakban ezt írja a *Népszabadság*: „El sem tudtuk volna képzelni előre, mekkora esemény volt ez Végvár életében.” (Mármint a Csongrád megyei tanácsosok és polgármesterek látogatása.) Jellemző a képzelőerő hiánya... Ugyanis addig ehhez mérhető hivatalos magyarországi küldöttség még nem járt a faluban. Egy helyen a „hodályban” elfogyasztott „csorbalevesről” ír, amely (Kele István tanúságtétele szerint) zöldses marhahúsleves volt... Az étkezési ismeretek hiánya apró vétek – a végváriak ugyanis minden közösségi rendezvényre helyi, hagyományos választékot szoktak készíteni. Ahogy savanyú „csorbalevest”, úgy osztrigát, csigát, cápaszeletet sem szoktak felkínálni vendégeiknek... Mi mindenről állít még fancsali tükröt a cikk? Arról, hogy az óvoda cserépkályháját a tanító bácsi saját kezűleg rakta fel, s az óvoda falát gyermekrajzok díszítik, arról, hogy a park hősi emlékművén csak magyar nevek szerepelnek a világháború áldozataiként, s erre a végváriak bátorkodtak felhívni a figyelmet, arról, hogy az istentisztelet végén a templomban elénekelték a Himnuszt (nem tudván, mint a lelkipásztor megjegyezte, hogy az a Királyhágómelléki Református Egyházkerület hivatalos gyülekezeti énekeskönyvének 37. dicsérete...) Az írást végigkísérő fanyalgás csúcsteljesítménye, illetve a közírói melléfogás mintapéldánya következik: „Rám például a csordakút látványa volt legnagyobb hatással Végváron. A csordakút a falu főtérén áll, körülötte gödrök, pocsolyák. Libák mászkálnak föl-alá. A legtöbb háznál van tehén... A csordakútnak az a funkciója, hogy amikor a mezőről hazaérkeznek a tehének, legyen hol inniuk, mielőtt betérne mindegyik a gazdája udvarába. ...Végváron, valamikor régen, még a Conducator idejében vagy korábban, ki tudja, beleesett a vödör a kútba. A kút mély, senki sem vállalkozott, hogy kivegye a vödört. ...nem akadt ember, aki a csor-

dukút problémáját megoldotta volna.” Később, az írás csattanójaként visszatér e témára: „...Magyari László röszei polgármester ajánlotta fel az együttműködés szándékát. Gondolom, a röszeiek visznek majd Végvárra számítógépet, írógépet, játékokat, szemléltető eszközöket. S ha el nem felejtik, egy vödört is a csordakútra” – fejezi be kajánul az írást a *Népszabadság*. A méltó választ Kele István tollából idézem: „A piactéri kút nem csordakút! Soha nem voltak itatva a végváriak tehenei a piaci kútnál. A végvári közbirtokossági legelőn két csordakút van, mind a kettő vödörrel felszerelve, és iható a vizük ma is. A piaci kút akkor volt használva igazán, amikor a környékről Végvárra piacolók (magyarok, románok, svábok, lovakkal, állatokkal) jártak, és szükséges volt az itatás. Ma már főleg traktorokkal és teherautókkal jönnek a közeli és távoli kereskedők. 1971-ben elkezdődött a falu ivóvízhálózatának a kiépítése. Ma már több mint négy kilométer hosszúságban szolgáltatjuk a vizet. Nem használva a piaci kutat, a víz minősége megromlott, és a nyolcvanas évek elején a vödörök is le lettek szerelve, nehogy fertőzést vagy más kárt okozzon a víz. Őseink munkáját tisztelve a kút a rövid vályúval (nem csordakúti vályú!) megmaradt, és vigyázunk is rá anélkül, hogy vödört ajándékozzon nekünk valaki.” Mindehhez hozzá kell tennem a saját véleményemet. Csongrád megyében valóban az itató kutak és kápolnák mellett sarjadó tanyaközpontokból alakultak ki, szerves fejlődés eredményeképpen, a nagyobb települések. Bár ott is van kivétel, Kübekháza például, amely tipikusan telepes község. (A *Népszabadság*ban közölt Tanács-cikk illusztrációjaként „Hármashatár-találkozó Kübekházán” aláírással közölnek fényképet egy román népi táncsoportról – hogy milyen meggondolás szerint, az legyen az ő titkuk...) Nos, a Csongrád megyei sajátosság „átültetése” Temes megyére kapitális melléfogás. Miként kerülhette volna el mindezt a szerző? Ha a szakma szabályait betartva (és nem valamifajta prekoncepció mentén haladva) szóba áll a végváriakkal! Kérdez, kérdez és kérdez. Egyetlen személlyel beszélgetett el, Mátyás Lídia tanítónővel, aki egyike a falu legrégebb „napszamosainak”, ugyanis számtalan nemzedék kulturális életének (színhátszó- és táncsoportok) egyik irányítója volt. A Mátyás Lídia által elmondottakból egyetlen információ sem került be az írásba! Ezért gondolom, hogy a cikkíró prekoncepcióval kezelte végvári látogatását. Ezt a rosszindulattól csöpögő cikk bizonyítja. S még egy általánosítható észrevétel. A szerző elárulta, hogy a temesvári Nicoleta és az újvidéki Dragana nevű kolléganőivel (akiknek a családnevét nem árulta el!) együtt szerkeszti az eurorégió közös, háromnyelvű folyóiratát. Tolmács (!) segítségével értekeznek, mivel „a gyakorlatlan kelet-európai konyha-angolsággal” nem jutnak sokra. Akkor és most is mind a három területről legalább három-három olyan újságíró tudnék megnevezni, aki – anyanyelve mellett – bírja a másik két nyelvet, s nem járatná le ily módon a nagyra becsült egyetemi központokkal rendelkező városokat... Vagy nem dolgoztak a *Népszabadság*-szerű lapoknál? Az már más... Végül idézem Tanács István hitvallását: „Az interregionális együttműködés nem a határon inneni magyarok bratyizása a határon túli magyarokkal, nem összekacsintás az ottani többség háta mögött, hanem a legfontosabb tartalma, hogy olyan politikai, gazdasági és jogi környezetet teremtsenek együtt az itt élők, amelybe szívesen települ le a külföldi tőke. Anélkül nem lesz más, csak szegénység és gyűlölködés.” Az idézet második részével – bizonyos fenntartásokkal – egyetértek. A „bratyizás” és „összekacsintás” kifejezéssel viszont a testvéri kapcsolatteremtés természetes folyamatát próbálta lejártni – ez a *Népszabadság*-logika és világ-

látás velejárója. Ismétlem, nem véletlenül: ezzel a decemberi népszavazást „készítették elő”. Sok apró lépéssel... Többek között az évek óta nem szolgáló végvári „csordakút” húsz éve leszerelt vödrébe kapaszkodva...

(Korsós József tragédiája és a megoldás) A Kalocsának is nevezett Korsós József 85 évesen az utcán maradt... Családja nincs. Addigi gondozói egy reggel a polgármesteri hivatal (községháza) előtti padon hagyták a cókmojkával. Egy Máramarosból érkezett családról van szó, melynek tagjai megvásárolták Korsós József házat (az ár ismeretlen, a nyugdíjas Kalocsa elismerte, hogy kapott némi pénzt...), s szóban meggyeztek, hogy élete végéig maradhat a ház egy szobájában. Írásbeli egyezmény, eltartási szerződés nem született. Ezt használták ki az új lakók, amikor „kilakoltatták” jóakarójukat. A polgármester, Csáki-Gál Károly sem tehetett semmit: az adás-vételi szerződés megkötetett, Kalocsa a padon várta sorsa jobbra fordulását. Végül egy ideiglenes megoldásból hosszú távú terv született. Korsós Józsefet a jó karban levő, egykori bikaistálló (az utóbbi években Szőgyényi Lajos és később Székely Szilárd olajprést működtetett itt) egyik helyiségében helyezték el. Közben a polgármester és Bódis Ferenc lelkipásztor megegyezett, hogy az épületet átalakítják hasonló sorsúak befogadására, s legalább 4-5 személy biztonságban lehet itt. A következő lakó a család-talan Dumitriu Gheorghe lesz – az 55 éves rokkantnyugdíjas nem tudja ellátni magát... Még két személy esetében sikerült megnyugtató megoldásra jutni. A 67 éves Csonka István eddigi gondozói, Tóth Illés és családja elköltözött Végvárról, őt az öccse, Csonka András fogadta be. A 63 éves Takács János rokkantnyugdíjazását a községháza dolgozói intézték, vitték orvostól orvosig a magatehetetlen férfit.

(A semmiből valomit, avagy néhány bűvészmutatvány) Végvár az egyik legeladósodottabb település Temes megyében. Így vette át Csáki-Gál Károly a polgármesteri hivatalt. A mozgásteret beszűkült, úgy tűnt, az egy helyben topogás lesz a sorsa a közösségnek. Az egyetlen járható utat sikerült feltérképezni: átütemezték az adósságokat, s levegőhöz jutottak. Ezt a nem várt állapotot villámgyorsan ki is használták: 2013-ban a sebedi és a kádári kultúrotthon felújították, s csak azután kezdtek a végvári művelődési ház korszerűsítéséhez. Kialakították a könyvtár új helyiségét, és modern mosdót, valamint illemhelyet építenek az épületen belül. Ezzel kiváltják az udvari pottyantós és eléggé lehangoló vécét. A közösségi események (lakodalmak stb.) fontossága miatt áthelyezik a konyhát, és mai berendezéssel látják el. Fontos a tánccsoportokat befogadó próba-terem mérete is. Másik cél az, hogy minél világosabb és barátságosabb legyen a nagyterem. Megjegyzendő, hogy a művelődési házat legutóbb 1963-ban tették rendbe... A község másik kritikus pontja a piactér. A macskakővel lerakott terület évek óta süllyed, az esőzések alkalmával megáll rajta a víz, ellehetetlenítve a közlekedést és a kereskedelmet. Ugyanis minden szerdán Végváron hetivásárt tartanak. Az őstermelők mellett legalább négy-öt faárut forgalmazó teherautó, számtalan kirakodó vásároszó kínálja a portékáját. Működik egy lángossütőde is, ahogy illik egy magára valomit adó vásárra. Csáki-Gál Károly polgármester tervei szerint a falunapokra (augusztus 23–24–25.) már megemelt piactérrel, díszburkolattal (rozsdasárgás téglákról van szó), új őstermelői résszel fogadják a piacozókat. A jelenlegi fedett részt arrább csúsztatják, felületét megduplázzák, és barátságos, huzatmentes faépítményt emelnek rá.

(2013. április 20.: esküvő, keresztlő, lakodalom) Oprea Krisztián és Fonáth Hermina örök hűséget esküdött egymásnak a végvári református templomban. A szertartás után Kovács Attila és Mironica Klaudia keresztvíz alá tartotta a házaspár Oprea Sándor Dávid nevű, januárban született kisfiát. Az új asszony és boldog anya édesanyja végvári: Kele Piroska. A Fonáth család apai ágon izgári származású, ők Resiczabányáról kerültek vissza a faluba. A házaspár Temesváron él.

(2013. április: A 18. Bánsági Magyar Napok rendezvénysorozata) Április 27., szombat, 18 óra, Végvár, Művelődési Ház, 14. évadzáró néptáncgála. Fellépett a temesvári Eszterlanc Kulturális Egyesület Eszterlanc és Bóbita együttese, valamint utánpótlás csoportja, a végvári Csúrdöngölő, a Szederinda együttes és az utánpótlás csoport, a lugosi Gyöngyvirág, a dettai Búzavirág néptáncscsoport. Meghívott: a Szeged Táncegyüttes. Április 28., vasárnap. Temesvár, Opera tér. A néptáncgálán résztvevő csoportok utcai felvonulása népviseletben, zenekari kísérettel. 18 óra, Diákház, nagyterem. Hagyománykeresőben. A Temes megyében működő hagyományörző néptáncscsoportok közös gálaműsora. Fellépett a temesvári Bartók Béla Elméleti Líceum Bokréta, Kisbokréta, Morzsa táncscsoportja, illetve citerazenekari, a temesvári Eszterlanc Kulturális Egyesület Eszterlanc és Bóbita együttese, valamint utánpótlás csoportja, a végvári Csúrdöngölő és Szederinda együttes, a lugosi Gyöngyvirág, a dettai Búzavirág néptáncscsoport, az újszentesi Butykos, valamint a Temesváron tanuló egyetemisták Guzsalyas néptáncegyüttese. Meghívott: a Szeged Táncegyüttes. Az itt ismertetett részlet egy kéthetes programsorozatról való, s csak a végváriak részvétele miatt esett rá a választásom. A 18. Bánsági Magyar Napok sorozatának a szervezője a Temesvári Nőszövetség. Vezető mindenese Szász Enikő színművész. Akinek a kérésére a műsorok és fellépések anyagi fedezetének egy részére a pályázati támogatásokat a Szegedi Ötágú Síp Kulturális Egyesülettel együtt sikerült megnyerni és elérni.

(2013. április: Testvér-gyülekezeti találkozó, kirándulással a Borsod megyei Bódvaszilason) A kapcsolatfelvétel alapja a végvári Bódis Ferenc és a bódvaszilasi Meleg Attila református lelképásztor ismeretsége, kollégiumi, szobatársi diákbarátsága. Bódis Ferenc és neje, Kun Emese Dóra előző szolgálati helye, a Temes megyei Szapáryfalva közössége már megalapozott ennek a barátságnak, amelyet a végváriak tovább ápoltak. Egy alkalommal már jártak Borsod megyében, a szilasiak viszonzták azt a látogatást, most egy autóbusznyi ember (negyven személy) indult útnak. Nagyszalontán megtekintették a Csonka tornyot és Arany János szülőhelyét, majd minden református álma, a debreceni Nagytemplom következett... Kifizették a látogatás díját, idegenvezető nem várta a csoportot, s még a mosdóból is ki lettek zárva... Ettől kezdve csak pozitív élmények következtek. Bódvaszilason a vendéglátók testvéri szeretettel várták őket. Másnap Vizsolyon, a Károli-biblia születésének helyén részt vehettek az emlékezetes interaktív színházi bemutaton. Majd Európa idej kulturális fővárosa, Kassa következett. II. Rákóczi Ferenc, Zrínyi Ilona, Márai Sándor emlékhelyei, a Szent Erzsébet dóm és a református templom volt a célpont. Meglepetésként az estebédet a Kassa melletti Péderen, az ottani magyar közösség vendégeként töltötték el. Általános vélemény: csodálatos emberekkel találkozottak. A szórványok szórványa a szórványok szórványával... Másnap, immár Bódvaszilason, az istentisztelet utáni búcsúebéden kellemes meglepe-

tés érte őket: megjelent Péder küldöttsége, megpecsételve a három település (Bódvaszilas, Péder és Végvár) testvéri egymásra találását. A visszaút Miskolcon és Tokajon át vezetett – egy pincében megkóstolhatták a királyok borát.

(2013. május 11.: két keresztelő) Tamássy Zsolt és Sanda Gabriella kisleányát, Tamássy Erik Jenőt a nagynénje, Tamássy Tünde tartotta keresztség alá. A Temesváron élő család idősebb gyermeke Dávid Csaba és Márk Attila. A 2011-ben született Salamon Emma keresztszülei: Kerekes Pál János és Kerekes Renáta Tímea. A kisleány féltestvérei, Ananuta Dániel és Diana másnap konfirmáltak. Édesapjuk elhunyt (öngyilkosság). Az anya, Farkas Anna második házasságából született még egy lány: Ágota. A bejegyzett apa, Salamon Mihály jelenleg börtönbüntetését tölti.

(2013. május 12.: konfirmálás) Tizenegy fiatal fogadott be tagjai sorába a végvári református egyházközség. Közülük egy fiú küzdött nyelvi problémákkal, de nagy szeretettel és odafigyeléssel átsegítették a nehézségeken. A már említett Ananuta Dániel és Diana mellett Lőrincz Péter, Kele Ervin, Kohán Miklós Mihály, Pataki Anna, Sentean Csilla, g. Szabó Ervin, Szarvas Edvin, Takács Károly és Tóth Viktória tett tanúbizonyságot érettségéről. A menetrendről érdemes megemlíteni, hogy a fiatalok először csütörtökön, május 9-én a hústagú presbitérium előtt „vizsgáztak”, s csak utána kerültek a gyülekezet színe elé. Egy hét múlva, pünkösd vasárnap ők terítették meg az úr asztalát a konfirmáltak úrvacsorájára.

(Május 25.: Csíkszereda, változatok az RMDSZ-kongresszusra) Végvárról Csáki-Gál Károly polgármester és Pastean Erika iskolaigazgató vett részt a legnépesebb magyar politikai szervezet legnagyobb és legfontosabb évi rendezvényén. Kelemen Hunor elnök, úgy tűnik, szakít elődje értelmetlen Fidesz-ellenes politikájával (amire igen egyszerű, kicsengethető a magyarázat), s van esély arra, hogy az autonómia-kérdést a súlyához mértén kezeli. Remélhető, hogy a szándékuk több, mint amikor Voltaire tiltakozott a lisszaboni földrengés ellen... A tudósítások alapján kiderítettem, hogy Markó Béla, az elnyúlhatatlan szenátor a háttérből próbálja befolyásolni a szervezet életét. Ha a fiatalabbak egy kicsit is okosak, nem vesznek tudomást róla... (Tavaly megjelent egy interjúkötet *Így működik Markó Béla* címmel. A kérdező, Kelemen Attila Ármin újságírónak azt állította a kérdezett a 116. oldalon, hogy „...az RMDSZ ilyen szempontból az elmúlt húsz évben, a rendelkezésére álló eszközökhöz képest, sokszorosát teljesítette annak, amit az elmúlt egy évszázadban a magyar politika teljesített”.) Borbély László, a rettenhetetlen neptunista vitt magával egy könyvet a déltiroli autonómiáról, amelyből kiderül, hogy az 37 év harc (szó szerint értendő!) után valósult meg. Borbély sorstársunk feledékeny: akkor még nem létezett Európai Unió, bármikor szót kérhető erdélyi magyar képviselőkkel! A kongresszus határozata: az RMDSZ a továbbiakban fokozott figyelmet szentel a szórványközösségeknek. (Eddig is azt tette?) Különben az RMDSZ végvári szervezetét Szarvas Lajosné P. Kovács Erzsébet vezeti, aki szerint a tagság a civil szervezeteken keresztül érvényesíti a település érdekében kifejtendő tetteikészségét. Az elnöki pozíciót senki sem akarja vállalni, ő úgy vágott neki, hogy egy év után felváltják, de erről mindenki elfeledkezett... Általában leszögezhető, hogy a szórványban településenként „elég” egy magyar

párt, a pártok közötti versenyt Székelyföldön kell kipróbálni és gyakorolni, ahol a magyar előljárók pozíciója nem kerül veszélybe, s az érdekérvényesítés nem csorbul. Végvár azért a legjobb bizonyíték erre a tételre, mivel az autonómiaügyben évtizedek óta bénának bizonyuló (finoman fogalmaztam!) Markó-féle RMDSZ ellenében alakult meg a Toró T. Tibor vezette Magyar Néppárt. Toró tanár úr pedig a temesvári Bartók Béla Líceumban tanára (és osztályfőnöke) volt sok, a mai középnevezetékhez tartozó végvári értelmiséginek, akik ösztönösen elkerülték a (hangsúlyozom: csak a szórványban érvényesülő) osztódást. Talán ennek is köszönhető, hogy sikerült magyar polgármestert választani.

(2013. május 26.: *nőszövetségi zászlóavatás*) Bódis Ferencné Kun Emese Dóra elnök asszony készített egy rövid összefoglalót a végvári református nőszövetség történetéről. Eszerint a Zöld Mihályné tiszteletes asszony vezette mozgalom különösen az 1930–34-es években emlékeztetire méltó tevékenységet folytatott. Számtalan közösségi rendezvényt szerveztek, amelyekre a dalárda tagjai is besegítettek. Minden ünnepre színdarabban is készültek, amit a tanítók és a lelkész rendeztek. A szocializmus éveiben, a megszorítások miatt megszűnt a szövetség működése. Az 1960-as évektől lassan enyhültek a tiltások, az ébredés során a gyülekezetek csendes napokat, találkozókat szerveztek. Végváron dr. Kádár István (1955–67) lelkipásztor vezetésével újraéledt a dalárda, majd Nagy István (1968–73) idején az ünnepeken zsoltárokkal szerepeltek, Székely Béla (1974–95) szolgálata alatt a virrasztókon és temetéseken, valamint egyházi ünnepnapokon énekeltek az asszonyok. Szoboszlai Gáspár István (1996–2002) és Edit asszony idejében, 1997-ben, kb. 40 taggal újból hivatalosan is megalakult a nőszövetség. Ekkor határozták el, hogy minden csütörtök este bibliaórákat tartanak, és énekeket tanulnak, amelyeket gyülekezeti alkalmakon, virrasztókon, temetéseken és ünnepnapokon adnak elő. Bővült a tevékenységi körük: karácsonyi gyermekcsomagokat állítottak össze, üdvözlőlapokat és csigatésztát készítettek stb. Ekkor vetődött föl a nőszövetségi zászló elkészítésének gondolata. Gyöngyössi Csilla (2003–2008) lelkipásztorsága alatt beindult a beteglátogatás is. Bódis Ferenc és Dóra asszony szolgálatának kezdetétől a szövetség folytatta addigi áldásos tevékenységét, ráadásul bekapcsolódtak a Szeretethíd Kárpát-medencei önkéntes programba, több gyülekezeti kiránduláson vettek részt, csigatésztát készítettek, és 16 év után elkészülhetett az áhított zászló. 2010 augusztusában Balogh Ibolya végvári születésű, Temesváron élő nőtestvér elvállalta a zászló elkészítését. A címert Ungor Csaba végvári születésű, Csongrádon élő képzőművész tervezte és rajzolta. A zászlóra került ige az *Énekeljetek az Úrnak* című énekeskönyv kezdőlapján levő igét idézi. A nőszövetségi zászlóánya Szalai Károlyné Gothard Terez. Tiszteletbeli zászlóánya özv. Szabó Péterné Fülöp Rozália. A zászlóavatási istentisztelet ünnepélyességét emelte nt. Bogya-Kis Mária, a Királyhágó-mellevi Református Egyházkerület Nőszövetségének elnöke, valamint nt. Kovácsné Papp Ibolya, a Temesvári Református Egyházmegye nőszövetségi elnöke. Az ünnepi istentisztelet csúcspontján a nőszövetség tagjai (nyakukban a zászló színével megegyező sállal) előadták a *Fel barátim drága Jézus zászlaja alatt* kezdetű éneket, majd a zászlót követve kivonultak a szószék elé, a templom közepére, ahol az elnök asszony ismertette a nőszövetség rövid történetét, amint a fentiek során megírtuk. Meghatódva, nemzeti imánk eléneklése után a gyülekezet a zászlót követve vonult ki a templomból.

Kik a Végvári Nőszövetség oszlopos tagjai? A teljesség igénye nélkül, megemlítjük a legtöbb idő- és egyéb áldozatot hozókat: Bódis Ferencné Kun Emese Dóra elnök, Szalai Károlyné Gothard Teréz, Kele Istvánné Vicze Klára, özv. Szabó Péterné Fülöp Rozália, özv. Tábory Andrásné Müller Erika, Tóth Erzsébet és Antal, özv. I. Tóth Benjáminné Czeglédy Mária, Balogh Károlyné Kele Sára, Gancz Teréz, özv. Balogh Istvánné Juhász Éva, Tamássy Jenőné Éva, Schneiderné Lehócz Ilona, Kele Lajosné M. Kiss Julianna, Oláh Istvánné Baricsa Mária, özv. Borok Imréné Farkas Sára. Meg kell említenünk a közelmúltban elhunyt özv. Koós Béláné D. Kovács Zita és Koher Antalné Olga nevét is. Bódis Ferenc lelkipásztor támogatása sokat jelent a nőszövetség programjainak alakításában.

(2013. május: a temető meggyalázása) Emberemlékezet óta nem történt hasonló eset. Öt sírkövet gyaláztak meg ismeretlen tettesek ismeretlen időpontban. Kettőt ledöntöttek, egyet csak lehajlítani tudtak, egyről lefeszítették (lepattintották), egyen pedig megtörték a táblát. A gömbdíszeket eltörték, a betonfedőket összetörték. Az öt sírgyalázás közül négy egy nagyobb családhoz köthető. Ez lehet a véletlen műve is... A legidősebb végváriak emlékeznek arra, hogy gyermekkorukban mesélték: a régi, hajó alakú, keményfából készült fejfákat egykoron, egy csikorgó télen valakik ellopták, s valószínűleg tüzelőnek használták... Azok lehetnek idegenek is. Most ki lehet a tettes? A feljelentés ismeretlenről szól.

(*A virágok vámszedői*) Méhészekről lesz szó az alábbiakban. Az 53 éves Otrosina Edvin az Arad megyei Pankotán született, de Végvárra nősült, Gál Júlia a felesége. A nagyanyja, Tóth Zsuzsanna és az édesanyja, szintén Zsuzsanna, végváriak. Apósától, Gál Andrástól kapott két családot 1982-ben, s azóta méhészkedik. Jelenleg ötven családot gondoz. A legtöbb 120 család volt – most hat éve azonban rosszakarói vagy bűnöző elemek 56 családot úgy pusztítottak el, hogy ismeretlen mérgező permetet fújtak be éjnek idején a kaptárakba... A 21-ből a legjobb évjárat a 2011-es, a legrosszabb a 2012-es volt. 1993 óta a Magyarszázok melletti akácerdőbe jár, utána a Bok-sabánya környéki hárserdőket keresi fel. Kora tavasszal a repce, ősszel a tarlóvirág és a napraforgó szállítja a pörgetésre valót. Otrosina Edvin közben – amatőr alapon – kitanulta az asztalosmesterség kaptárkészítő szakát... Kereteket és minden, a méhészkedéshez szükséges kelléket gyárt. A faluban jelenleg Berényi János, Bujdosó Zoltán, Molnár Árpád, Szabó Péter és Zámbo Attila méhészkedik még. Özv. Mátyás Jánosné Pataki Ilona a közelmúltban hagyta abba. Úgy látszik, a végvári méhészek manapság nem mernek nagyot álmodni: ötven családig adómentes ez a tevékenység... A két háború között Nagy Árpád tanító, majd korai halála után özvegye, Korsós Sára foglalkozott a szorgos rovarokkal. Néhai Gyapjas Pál, Kiss Péter, Eberspanger József, Cs. Nagy Ádám, Kun József és Tályai Ferenc munkássága is közismert. A téesz méhészetét – felszámolásig – Zs. Kiss József és G. Szabó József gondozta.

(*A huszonnégy éves vállalkozó*) Nagy fába vágta a fejszét Kele Tibor. Vagy, jelképesen szólva, ismeretlen fűszerekkel dúsított mártásba merítette a fakanalat... A fiatalember kibérelte a fogyasztási szövetkezet üzletének a felét (a másik részben Borsos Attila vendéglője üzemel), és ebédkiszállításra (Master Catering) szakosodott vállalkozást

indított. Az ötlet nem előzmény nélküli. Tibor a végvári általános iskola után a temesvári Bartók Líceumban érettségizett. Vendéglőben dolgozott, majd ügynök lett. Egy magyarországi catering-szolgáltatás területi vezetőjeként Arad és Temesvár környékéért felelt. Dolgozott más cégnél is, kiismerte a terepet, a kínálatot és a lehetőséget. Családi és baráti támogatással nekilátott saját vállalkozása felfuttatásához. Végvár és környéke, valamint (elsősorban) Temesvár a célpont. A főszakács állítja össze a választékot, hat hét után cserélik a menüt. A szakács és a segéd éjjel háromkor kezdi a munkát, a kiszállítás egyelőre az ő, mármint a cégtulajdonos feladata. Utána bevásárol, a másnapi kínálat nyersanyagát szerzi be. Egyelőre nem tudja felhasználni a végvári őstermelők termékeit, mivel azok nem számlaképesek. Türelmes és a kis lépések politikájával – szerinte – eredményes lesz a vállalkozás. Idővel ügynököket foglalkoztat majd, egyelőre az emberek egymásnak ajánlják az ebédet. Látványos heti menükártyája is segíti a népszerűség és ismertség elérésében. Jelszava: Végváron is lehet boldogulni!

(Az ötvösdi szórvány) Ötvösd lakossága a Szögedi Nemzet tagja, katolikus szórványközség. A falu a Pogányos völgyében, Végvártól 13–14 kilométerre fekszik. Közbe van ékelődve a tiszta román lakosságú Temesberény. Az ötvösdi reformátusok egyrészt végvári, másrészt Szilágy megyei és székelyföldi származásúak. Az istentiszteletre a katolikusok is eljárnak. Eddig családoknál gyűltek össze, újabban az iskolai tantermet használják. Bódis Ferenc végvári lelkipásztor a kiszemelt gondnok és pénztáros, a kémeri (Szilágy megye) származású Virág Piroska szervezőtehetségében bízik, amikor az ötvösdi szórvány életrevalóságában reménykedik.

(Iskolai jegyzőkönyv) A végvári iskola mai épületét a református egyház 1912-ben húzta föl. Azon az őszön nyitottak egy új jegyzőkönyvtömböt (1953-ig használták!), amelyből a legfontosabb tudnivalókat (ha szükséges kommentárral) közlöm. A gyönyörű kézírással vezetett, megfelelően tagolt szöveg nyelvezete szabatos, lényegre törő, könnyen áttekinthető. Íme, az első jegyzőkönyv válogatott részei:

„Felvéve Végvárott, 1912. augusztus 31-én d. e. a ref. elemi iskolai tantestület alakuló gyűlésén. Jelen vannak: Zöld Zoltán igazgató elnöklete alatt: Bányai Péter, Kádár Sándor és Valkai György tanítók.

1/1912. szám. Zöld Zoltán jelenti, hogy a Népiskolai Szervezet és Szolgálati Pragmatica 190. §-a értelmében a presbitérium öt 1912. évi június hó 30-án tartott ülésében igazgatónak megválasztotta. Ennek alapján hívta most össze kartársait, akiket üdvözölve, tőlük egyöntetű munkálkodást kérve az ülést megnyitja.

2/1912. szám. [...] A tantestület kimondja megalakulását, s a Népiskolai Szervezet és Szolgálati Pragmatica fentjelzett paragrafusait felolvasottnak tekinti...

3/1912. szám. [...] A tantestület megválasztja jegyzőnek Kádár Sándor, pénztárnoknak Bányai Péter és könyvtárnoknak Valkai György ref. tanítókat, akik elfogadják a tisztségeket. Egyben átír az iskolaszékhez, hogy a tankönyvekért járó 10% engedményt a mindenkori tankönyvkezelő kapja.

[...] 6/1912. szám. [...] A tantestület némi módosítással elfogadja a Házirendet.

[...] 8/1912. szám. [...] A tantestület sajnálattal veszi tudomásul, hogy megfosztott ama jogától, miszerint az egyházkerület által engedélyezett tankönyvekből szabadon választhat (...)

[...] 12/1912. szám. Igazgató javasolja, hogy okt. 1-jétől április 1-jéig a tanítás d. e. 8 órakor és délután 1 órakor kezdődjék, míg szeptember, május és június hónapokban d. e. 7 órakor és d. u. 2 órakor. A tantestület elfogadja igazgató javaslatát.

13/1912. szám. Valkai György a Népiskolai Szervezet és Szolgálati Pragmatica 245. §-a alapján az iskolaszékbe az igazgatón kívül még egy tanítóképviselő választását javasolja. Kádár Sándor indítványozza, hogy a választással várjunk addig, míg az 5. tanító is közöttünk lesz, hogy az is élhessen választói jogával. A tantestület a második tanítóképviselő választását elhalasztja, míg az 5. tanítói állás be lesz töltve [...]

[...] 15/1912. szám. Igazgató indítványozza, hogy a Neveléstani Enciklopédiát rendeljük meg a tanítói könyvtár számára. A tantestület elfogadja igazgató indítványát. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést lezárja.

Kmft. Kádár Sándor tantestületi jegyző. Hitelesítette: Bányai Péter. Zöld Zoltán igazgató, elnök.”

(Maradjunk humorunknál, avagy harc az alkoholizmus ellen) Az alábbi szöveg a könyvtár egyik ritkán használt könyvéből került elő. Írógépes másolat, a többi példányt valószínűleg kifüggesztették a megfelelő helyre. A szöveget betűhíven közlöm. A (bizonytalan és hozzávetőleges...) magyar ékezeteket kézzel húzták rá, a felszólítások nagy (verzál) betűkkel íródtak. Meglepő a dátumozás bizonytalansága. Íme az üzenet:

„TISZTELT FOGYASZTOK’ (aláhúzva)

A reklamációs füzetben jegyzett sérelmük, észrevételük, a végvári Szövetkezet fenhatósága alatt levő italbolttal kapcsolatosan, hogy hiányolják a W. C. mellől a lefolyó csatornát, válaszoljuk:

1/ Csak abban az esetben eszkozolhető ilyen nemű befektetés a szövetkezet részéről, ha a tisztelt fogyasztók, nemcsak 3 vagy 6 lej értékű /és főleg nem csak sört/ fogyasztanak. Ez kismértékben növeli a bevételt és tulságosan nagy lenne a befektetés, a haszonhoz viszonyítva, készráfizetés.

Tehát marad lehetősége annak, hogy lévén szó 3 gyakori nyugdíjas fogyasztorol gyakorlatias tanácsaikkal a jövőre nézve, is szívesen fogadjuk, mindenesetre köszönet ezért az észrevételért is, a vezetőség behatoan fog foglalkozni javaslataikkal.

HARCOLJUNK A TERV TELJESÍTÉSÉÉRT!!! (aláhúzva)

A vezetőség!

TORMAC LA 13 augusztus 1975.-” ◀

(Folytatása következik)